

ОПИС ПРОГРАМИ РОЗВИТКУ ЗАГАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ТРЕТЬОГО (ОСВІТНЬО-НАУКОВОГО) РІВНЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті вперше подано програму розвитку загальних компетентностей здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Розкрито опис програми «Розвиток загальних компетентностей у PhD студентів» (3 кредити) навчальної дисципліни "Викладання у вищій освіті" (6 кредитів). Зазначено, що метою програми є сформоване уявлення здобувачів третього освітньо-наукового рівня вищої освіти щодо значущості та універсальності розвитку загальних компетентностей для успішного професійного та особистісного зростання.

Ключові слова: загальні компетентності (*transferable skills*), індивідуальний трек розвитку, доктори філософії, заклади вищої освіти, компетентнісний підхід, особистісно зорієнтований підхід.

Постановка проблеми. Якість вітчизняної докторської підготовки у контексті світових інтеграційних процесів все більше набуває актуальності і соціальної значущості. Орієнтація на поступове запровадження європейських норм і освітніх стандартів до змісту вищої освіти вимагає відповідності потребам сучасного ринку праці. Все більше уваги надається розвитку нового професійного мислення з урахуванням світової тенденції – універсалізації так званих м'яких навичок, більш розповсюджених для системи бізнесу. Перспективним напрямом для вітчизняної системи вищої освіти є розробка індивідуальної освітньої траєкторії розвитку загальних компетентностей саме здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня.

Аналіз наукових досліджень. Проблеми розвитку докторської підготовки (PhD) в Україні в умовах глобалізації та євроінтеграції досліджували провідні науковці: М. Винницький, В. Луговий, І. Лінцова, Ю. Рашкевич, І. Регейло, О. Слюсаренко, О. Поживілова, Л. Стрельченко, Ж. Таланова та ін.

Формулювання мети статті і завдань. Метою статті є оприлюднення програми розвитку загальних компетентностей здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти. Завданням статті є презентація опису програми «Розвиток загальних компетентностей у PhD студентів» (3 кредити) навчальної дисципліни "Викладання у вищій освіті" (6 кредитів) та подальша імплементація програми у заклади вищої освіти України для підвищення якості докторської підготовки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення досвіду країн Сполученого Королівства та Північної Ірландії, а також участь у якості члена робочої групи проекту Erasmus+ (проект «Структуризація співпраці щодо аспірантських досліджень, навчання універсальних навичок та академічного письма на регіональному рівні України (574064-EPP-1-2016-LT-EPPKA2-SVHE-SP) щодо провідних тенденцій розвитку докторської (PhD) підготовки уможливили розробку програми «Розвиток загальних компетентностей у PhD студентів» (3 кредити) навчальної дисципліни «Викладання у вищій освіті» (6 кредитів).

Course Syllabus (Проект 1)

Курс (навчальна дисципліна, модуль освітньої програми) (обсяг в ЄКТС) Course (ECTS)

- Розвиток універсальних навичок у PhD студентів (3 ЄКТС)
- Development of Transferable skills of PhD students (3 ECTS)

Автор, викладач (Author, instructor)

Муромець Вікторія Григорівна, провідний науковий співробітник відділу інтеграції вищої освіти і науки, кандидат педагогічних наук

Muromets Viktoriia, leading researcher of the Department for Integration of Higher Education and Science, Candidate of Pedagogical Sciences

Заклад вищої освіти (Higher Education Institution)

– Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України, відділ інтеграції вищої освіти і науки

– Institute of Higher Education, National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Department for Integration of Higher Education and Science, Candidate of Pedagogical Sciences

Освітня програма (Educational program)

- Викладання і навчання у вищій освіті.
- Teaching and Learning in Higher Education.

Анотація курсу (Course description)

Курс розроблено для того, щоб сформувати у здобувачів вищої освіти уявлення щодо універсальності загальних компетентностей для успішного професійного та особистісного зростання.

Студенти будуть здатні:

- розкрити в собі потенційні якості, що дозволяють їм ефективно управляти своїми цілями, своїми діями, своїм часом і емоційним станом, ефективно спілкуватися та розвивати свій лідерський потенціал;
- застосовувати критичне мислення для пошуку ресурсів щодо розвитку загальних компетентностей для професійного і особистісного зростання;
- демонструвати розвинуті міжособистісні якості для успішного виконання освітньої складової навчальної програми на здобуття наукового ступеня «доктор філософії».

Заняття відбуваються в інтерактивному форматі:

- виконання, презентації та обговорення індивідуальних і групових завдань, виконаних у межах методологічно, методично й інформаційно забезпеченої самостійної підготовки;
- рольові кейси для розв'язання проблеми розвитку загальних компетентностей;
- підготовка і презентація проекту «Мій індивідуальний трек розвитку загальних компетентностей».

Мета курсу (Course purpose)

Розвинути здатність:

- розробляти індивідуальний трек розвитку універсальних навичок із застосуванням компетентнісного підходу;
- здійснювати подальший розвиток універсальних навичок на основі кращих міжнародних практик.

Завдання курсу (Course objectives)

1. Уміти застосовувати передові концептуальні, методологічні та фактологічні знання і кращі практики розвитку універсальних навичок дослідника у вищій освіті, у процесі розроблення та реалізації проектів і подальших досліджень з розвитку універсальних навичок на основі компетентнісного підходу, порівняльного і критичного аналізу.

2. Ініціювати інноваційні комплексні проекти щодо розвитку універсальних навичок дослідника і реалізовувати їх на основі розподіленого лідерства.

3. У подальшому самостійно розвивати універсальні навички дослідника і реалізовувати їх на основі сучасних ІКТ у проектній діяльності.

Зміст курсу (перелік основних тем) Course content

1. Особистісна стратегія та мета (Personal strategy and goal) (0.5 ECTS)
2. Ефективна самоорганізація і самомотивація (Effective self-organization and self-motivation) (0.5 ECTS)
3. Ефективна комунікація (0,5 ЕКТС) (Effective communication) (0.5 ECTS)
4. Навики роботи у команді (0,5 ЕКТС) (Teamwork skills) (0.5 ECTS)
5. Кар'єрні рішення і управління власною кар'єрою (Career Decisions and Managing Your Career) (0,5 ЕКТС)
6. Лідерські навички Leadership Skills (0.5 ECTS)

**Результати навчання та методи їх оцінювання:
Learning outcomes and methods for their evaluation**

Результат навчання	Оцінюється через
Розуміння сутності універсальних навичок дослідника та їх значущості для професійного і особистісного зростання	Участь у дискусіях на заняттях
Виявлення кращих практик для розвитку універсальних навичок дослідника у вищій освіті на основі порівняльного і критичного аналізу міжнародних і національних документів та інших джерел і розробляти пропозиції щодо їх адаптації, творчого запровадження	Критичне оглядове есе
Розробка індивідуальної стратегії розвитку універсальних навичок дослідника для удосконалення якості підготовки докторів філософії у системі вищої освіти	Дослідницький проект
Представлення ідей щодо удосконалення розвитку універсальних навичок дослідника з оприлюдненням для широкої дискусії (на наукових заходах, в інтернет-мережі, у публікаціях, створенні блогів чи сторінок у соціальних мережах, у віртуальних групах докторів філософії на національному і міжнародному рівнях)	Рольові кейси, участь у конференції, методологічному семінарі, презентація на веб-сайті, дистанційне консультування
Креативно оформляти ідеї і пропозиції для обговорення	Презентації
Усвідомлення і послуговування педагогічними законами зв'язку складності та самостійності в освіті та базисної організації компетентностей	Самостійна робота
Відвідування психологічних тренінгів з розвитку універсальних навичок і лідерства	Самостійна робота

Опис видів діяльності

- самостійна робота (методично та інформаційно забезпечена);
- семінарські заняття (аудиторні): презентації за темами модулів з використанням рольових кейсів (до сесії – квітень) (до сесії – осінньої);
- практичні заняття – завдання з урахуванням теми дисертаційного дослідження (дистанційно – червень);
- колоквіум (аудиторний) з використанням рольових кейсів (до сесії – осінньої/зимової);
- індивідуальні консультації (дистанційний формат);
- кваліфікаційна робота з навчальної дисципліни – проект індивідуального треку розвитку універсальних навичок (підсумковий контроль).

Очні заняття**Class meetings**

Інтерактивні заняття, що включають елементи лекцій та дискусій, базуються на результатах методично й інформаційно забезпеченої самостійної підготовки.

Семінари

Представлення та обговорення практичних завдань 1 та 2 (з використанням рольових кейсів), підготовлених індивідуально або в групі на основі методично й інформаційно забезпеченої самостійної роботи (аудиторна робота – 5 год.).

Колоквіум з проблем розвитку універсальних навичок дослідника в контексті тем дисертаційних досліджень

Презентація та захист кваліфікаційної роботи з навчальної дисципліни (з використанням рольових кейсів), виконаної у формі проекту (аудиторна робота – 5 год.).

Письмові роботи**Papers**

Критичне оглядове есе щодо актуальної проблеми з розвитку універсальних навичок дослідника (Critical review essay) у форматі презентації: готується здобувачами на основі критичного огляду та оцінки прочитаних джерел, з якими відбувається ознайомлення при підготовці до занять. Есе слугує основою для ведення дискусії у аудиторії в межах семінарських занять.

Дослідницький проект – презентація індивідуального треку розвитку універсальних навичок дослідника. Кожний здобувач готує дослідницький проект, який розкриває проблему відповідно до індивідуального дослідження в контексті дисертаційного дослідження.

Структура дослідницького проекту складається:

I. Вступ (яка є проблема дисертаційного дослідження, чому це важливо, коротко про стан, процес та результати дослідження).

II. Огляд літератури (джерел) (є сумою основних знахідок, висновків з джерел, не є сумою описів змісту джерел, а містить критичні оцінки та коментарі; здійснюється для того, щоб констатувати власну основу аргументації – що спільне, що відрізняється від інших).

III. Виклад методології дослідження (підходи, методи, дані).

III. Пропозиція автора (найбільш важлива частина праці; базується на аналізі та узагальненні; пропонує альтернативні рішення, аргументація їх ефективності).

IV. Висновки (перелік основних висновків і коментарів щодо досліджуваної проблеми та подальші перспективи дослідження).

V. Використані джерела (детальна бібліографія).

Бали Grades

<i>Вид діяльності</i>	<i>Бали (100)</i>
Семінари Презентації – представлення та обговорення практичних завдань 1 та 2, підготовлених індивідуально або в групі на основі методично й інформаційно забезпеченої самостійної роботи	10
Колоквіум з проблем розвитку універсальних навичок дослідника у вищій освіті в контексті тем дисертаційних досліджень: 1) модерація – керування сесією; 2) презентація дослідницького проекту відповідно до теми дослідження та змісту навчальної дисципліни; 3) питання; 4) дискусія; 5) рекомендації	20
Практичні заняття Виконання та оформлення практичних завдань: 1) розроблення тестових завдань (індивідуально); 2) підготовка критичного оглядового есе щодо розвитку універсальних навичок дослідника у форматі презентації (у групі)	30
Дослідницький проект з розробки індивідуального треку універсальних навичок дослідника	30
Тест	10

Форми контролю (перелік, опис основних вимог)**Семінари**

Представлення та обговорення практичних завдань 1 та 2 (з використанням рольових кейсів), підготовлених індивідуально або в групі на основі методично й інформаційно забезпеченої самостійної роботи (аудиторна робота – 10 год.).

Практичні заняття**Практичне завдання 1 (індивідуальне):**

Скласти 5 тестових завдання до Модулів 1-3 різних типів (*розподіл відповідно до тем Модулів, за якими аспірантами підготовлено презентації*):

- 1) вибір правильної відповіді з кількох варіантів;
- 2) завершити твердження;
- 3) встановлення відповідності між поняттями та твердженнями;
- 4) вибір правильної послідовності етапів (подій);
- 5) розв'язання тематичного завдання, що передбачає розрахунки.

Практичне завдання 2 (у групі):

Підготовка *есе* щодо розвитку універсальних навичок дослідника у форматі презентації (у групі) у форматі презентації:

- 1) обґрунтувати актуальність дослідження універсальних навичок (загальні компетентності) у вищій освіті;
- 2) визначити шляхи щодо вирішення проблеми вимірів універсальних навичок (загальні компетентності) у системі підготовки докторів філософії;
- 3) представити у форматі стратегії / концепції / плану дій / інше).

Тест

ІКТ-тестування, яке у всіх випадках здійснюється шляхом різноманітних контрольних запитань і завдань трьох типів, визначених системою дистанційного навчання.

Колоквіум з проблем розвитку універсальних навичок дослідника у вищій освіті в контексті тем дисертаційних досліджень. Презентація та захист кваліфікаційної роботи з навчальної дисципліни (з використанням рольових кейсів), виконаної у формі проекту статті, придатної для опублікування (аудиторна робота – 10 год.). Цикл (45 хвилин):

1. Модерація – керування сесією (ротація між аспірантами)
2. Презентація проекту статті відповідно до теми дослідження та змісту навчальної дисципліни (15 хв.).
3. Питання (10 хв.).
4. Дискусія (10 хв.).
5. Рекомендації (10 хв.).

Презентація:

1. Тема статті має відповідати темі дисертації та змісту навчальної дисципліни.
2. Структура презентації відповідає проекту статті (постановка проблеми та її актуальність, аналіз публікацій за проблемою, мета, основний текст (тези), висновки, список використаних джерел).
3. Кількість слайдів = складовим статті відповідно до її структури, окрім основного тексту (2 слайда).
4. Оформлення слайдів – привабливе.

Оцінювання:

Оцінюються модерація, оформлення та зміст презентації, виступ, участь в обговоренні та дискусії.

Оцінювання результатів навчання:

Захист підсумкової кваліфікаційної роботи (дослідницького проекту) з навчальної дисципліни за відповідною темою.

Політика доброчесності**Plagiarism and cheating**

При виявленні плагіату в письмових роботах / практичних завданнях / презентаціях аспірант отримує нове завдання для виконання, при цьому оцінка такого завдання буде знижена на 5 балів.

Відповідність результатів навчання за курсом компетентностям освітньої програми:

Результати навчання	№
Знати та розуміти сутність універсальних навичок (загальні компетентності) та їх значущості для професійного і особистісного зростання	1
Виявляти кращі практики для розвитку універсальних навичок (загальні компетентності) у вищій освіті на основі порівняльного і критичного аналізу міжнародних і національних документів та інших джерел	2
Визначати пропозиції щодо адаптації кращих міжнародних практик щодо розвитку універсальних навичок (загальні компетентності) і творчого запровадження у контекст вітчизняної вищої освіти	3
Розробляти індивідуальну стратегію розвитку універсальних навичок(загальні компетентності) для професійного і особистісного зростання	4
Усвідомлювати контекст значущості розвитку універсальних навичок (загальні компетентності) для удосконалення якості підготовки докторів філософії у системі вищої освіти	5
Представлення ідей щодо удосконалення розвитку універсальних навичок дослідника з оприлюдненням для широкої дискусії (на наукових заходах, в інтернет-мережі, у публікаціях, створенні блогів чи сторінок у соціальних мережах, у віртуальних групах докторів філософії на національному і міжнародному рівнях)	6
Креативно оформляти ідеї і пропозиції для обговорення	7
Усвідомлення і послуговування педагогічними законами зв'язку складності та самостійності в освіті та базисної організації компетентностей	8
Відвідування психологічних тренінгів з розвитку універсальних навичок і лідерства	9
Програмні компетентності	№
Знати та використовувати сучасну термінологію у сфері наукового дослідження	1
Визначати та застосовувати релевантні методи, технології та інструменти для реалізації дослідження	2
Знайти та застосувати сучасні методи, технології навчання і викладання	3
Запровадження в освітній процес інформаційно-комунікаційні технології	4
Розробляти та запроваджувати інноваційні методи викладання і навчання	5
Застосовувати знання, методи та інструменти проектного менеджменту	6
Ініціювати та організовувати реалізацію проектів	7
Оцінювати інноваційність результатів реалізації проектів та запроваджувати їх у практику	8
Використовувати сучасні засоби ІКТ для пошуку, оброблення та критичного оцінювання інформації	9
Знати та застосовувати можливості сучасних ІКТ для реалізації дослідницької діяльності	10
Використовувати сучасні ІКТ для здійснення дослідницької комунікації	11
Здатність вільно спілкуватися (на рівні B2) усно та письмово англійською мовою з проблем вищої освіти	12

	PH1	2	3	4	5	6	7	8	9
K1	x								
2		x							
3					x				
4			x						
5								x	
6						x			
7				x					
8						x			
9				x				x	
10							x		
11									
12			x						

Потижневий розклад та джерела для ознайомлення

**Доступна в пошуковій системі Гугл.

1. Competence-based learning. A proposal for the assessment of generic competences. Editors Aurelio Villa Sánchez Manuel Poblete Ruiz. 2008.

2. Докторська школа НаУКМА. Національний університет «Кієво-Могилянська академія» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gradschool.ukma.edu.ua>. – Назва з екрана.

3. Дослідницьке лідерство в сучасному університеті: навчальний посібник / І. Драч, В. Муромець, Г. Чорнойван. – К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2017. – 40 с.
4. Національний освітній глосарій: вища освіта [Текст] / 2-е вид., перероб. і доп. / авт.-уклад.: В. М. Захарченко, С. А. Калашнікова, В. І. Луговий, А. В. Ставицький, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова; за ред. В.Г. Кременя. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2014. – 100 с. ISBN 978-966-2432-22-0.
5. Підготовка та розвиток молодих дослідників в університеті на основі парадигми лідерства: навчальний посібник / Линьова І. О. – К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. – 40 с.
6. Таланова Ж. В. http://lib.academy.gov.ua/ISAPI/irbis64r_opak71/cgiirbis_64.dll?Z21ID=&I21DBN=DB-1&P21DBN=DB-1&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullw&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=M=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Докторська підготовка у світі та Україні [Текст]: монографія / Ж. В. Таланова; Нац. акад. пед. наук України, Ін-т вищ. освіти. – К.: Міленіум, 2010. – 475 с. – Бібліогр.: с. 432-475 (437 назв). – ISBN 978-966-8063-90-2: Б. ц.
7. Doctoral education – taking Salzburg forward. Implementation and New Challenges [Electronic resource]. – Brussels: European University Association Council for Doctoral Education, 2016. – Mode of access: http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/Doctoral-Education_Taking-Salzburg-Forward.pdf?sfvrsn=18
8. <https://www.robertsoncooper.com/iresilience/>*
9. Голви У. Т. Работа как внутренняя игра. Фокус, обучение, удовольствие и мобильность на рабочем месте / У. Т. Голви. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2005. – С. 194.
10. Massive Online Open Courses LINKS* <https://www.coursera.org/courses>*
11. Savin-Baden M, Major C. H. Foundations of Problem Based Learning. – Society for Research into Higher Education & Open University Press. – 2004. – 198 p.
12. Наукометричні ресурси: у допомогу проведення та представлення наукових досліджень. – <http://www.ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/3015>*

Висновки. Розроблена програма «Розвиток загальних компетентностей у PhD студентів» (3 кредити) навчальної дисципліни «Викладання у вищій освіті» (6 кредитів) є пілотною, розробленою в рамках Міжнародного проекту «Структуризація співпраці щодо аспірантських досліджень, навчання універсальних навичок та академічного письма на регіональному рівні України (574064-EPP-1-2016-LT-EPPKA2-CBHE-SP) щодо провідних тенденцій розвитку докторської (PhD) підготовки уможливили розробку програми «Розвиток загальних компетентностей у PhD студентів» (3 кредити) навчальної дисципліни «Викладання у вищій освіті» (6 кредитів).

Подальшого розвитку набули технології розвитку загальних компетентностей третього освітньо-наукового рівня вищої освіти для успішного професійного та особистісного зростання.

Muromets V.

DESCRIPTION OF THE PROGRAM OF DEVELOPMENT OF TRANSFERRABLE SKILLS FOR PHD STUDENTS

The article provides for the first time the program of development of general competences of the applicants of the third (educational-scientific) level of higher education. Description of the program "Development of general competences in PhD students" (3 credits) of the academic discipline "Teaching in higher education" (6 credits). It is noted that the purpose of the program is the formed presentation of the applicants of the third educational-scientific level of higher education regarding the significance and universality of the development of general competences for successful professional and personal growth.

Developed program "Development of general competences for PhD students" (3 credits) of the academic discipline "Teaching in higher education" (6 credits) is a pilot developed within the framework of the International project "Structuring of cooperation on postgraduate research, teaching of universal skills and academic writing at the regional level (574064-EPP-1-2016-LT-EPPKA2-CBHE-SP) regarding the leading trends in the development of doctoral (PhD) training enabled the development of the program "Development of general competences in PhD students" (3 credits) of the disciplines "Teaching in Higher Education" (6 credits). Further development of technologies for the development of general competences of the third educational-scientific level of higher education has been acquired for successful professional and personal growth.

The course is designed to form the idea of a universality of general competences for higher education graduates for successful professional and personal growth. tudents will be able to: to reveal the potential qualities that enable them to effectively manage their goals, actions, time and emotional state, communicate effectively and develop their leadership potential; apply critical thinking to find resources for developing general competencies for professional and personal growth; demonstrate developed interpersonal qualities for the successful completion of the educational component of the syllabus for the degree of doctor of philosophy.

Key words: general competencies (transferrable skills), individual track of development, doctors of philosophy, institutions of higher education, competency approach, personally oriented approach.

Стаття надійшла до редакції 06.06.2018 р.